

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2013

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць.
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2013. — 109 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Архангельська Алла Мстиславівна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Гороть Євгенія Іванівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Стеріополо Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, (Київський національний лінгвістичний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Зимомря Микола Іванович – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка);

Павлова Ольга Іванівна - кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 31.05.2013 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

aux demandes d'explications individuelles et collectives. Dans le but de respecter les directives du CECR dans le domaine de la perspective actionnelle, les apprenants, tout en étant guidés par les consignes jouissent d'une certaine liberté d'action, celle-ci devient plus importante au fur et à mesure de la compréhension du lexique ce qui permet d'aboutir à une tâche ouverte: la production d'un texte.

La démarche que nous avons effectuée montre que les recherches en linguistique des dernières décennies sont applicables en didactique et valide les outils de la lexicologie: l'étude sur corpus, la fouille de texte qui sont une aide précieuse pour faire ressortir le sens en contextes variés et pour favoriser l'enseignement / apprentissage du lexique. Nous pouvons conclure que ces outils doivent être à la portée des enseignants, et qu'il est important de s'en servir et de faire travailler les apprenants en autonomie pour leur faire observer les unités lexicales, leur combinatoire et leur fréquence. Ils présentent un intérêt pédagogique évident. Dans notre démarche les apprenants ont un rôle actif dans la construction de leur savoirs, ils s'investissent dans la recherche sur corpus et ils observent activement la formation des unités lexicales, ils adoptent la méthodologie du linguiste. Cette approche de l'enseignement / apprentissage du FLE développe leur esprit d'analyse critique. Ils apprennent le lexique, mais pas seulement, car ils développent également des connaissances qui leur serviront dans d'autres domaines. Nous faisons référence ici à notre expérience personnelle dans l'apprentissage des langues étrangères, car pour nous la maîtrise des langues s'est construite à partir de l'étude du lexique, surtout du lexique d'affection qui nous a permis d'acquérir et de fixer les structures grammaticales, pour ensuite déboucher sur la production de textes et la production orale. Nous pensons qu'il faut poursuivre les recherches sur le lexique des émotions et des sentiments, car nous avons pu constater que ces notions étaient très appréciées par les apprenants, car ils stimulaient leur imagination et la motivation, ce qui s'est traduit en classe par une participation générale, des résultats importants et un retour positif de l'image sur soi.

ЛІТЕРАТУРА

1. Cavalla C., Crozier E. Emotions – Sentiments, Nouvelle approche / Cristelle Cavalla, Elsa Crozier. – PUG, Paris, 2005. – 87 p.
2. Cavalla Cristelle "Réflexion pour l'aide à l'écrit universitaire auprès des étudiants étrangers entrant en Master et Doctorat" / Cristelle Cavalla // L'accueil des étudiants étrangers dans les universités francophones / in Jan Goes et Jean-Marc Mangiante (eds) – Artois Presses Université, Arras, 2007. – P. 37-48.
3. Cavalla C., Tutin A. Lexique de l'émotion en classe de FLE: une expérimentation basée sur corpus, 7-ème Conference Teaching and Language Corpora: TaLC 2006, du 1er au 4 juillet 2006.
4. Picoche J., Rolland J.-C. Dictionnaire du français usuel / Jacqueline Picoche, Jean Rolland. – Claude Duculot, Louvain-la-Neuve, 2001. – 1064 p.
5. UNESCO, Sauvegarde des langues en danger, mise à jour 8 juillet 2008 [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://www.unesco.org/culture/>

В.П. ПАЛІЙ. ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ АФФЕКТИВНОЙ ЛЕКСИКИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

Резюме: В статье анализируются особенности изучения аффективных лексических единиц французского языка. Определены лингвистические понятия необходимые в процессе усвоения лексики в контексте. Достижение данной цели предусматривает применение деятельностных методов на основе морфологических, семантических и культурных особенностей языка. Особое внимание обращено на комбинаторные свойства лексических единиц в семантическом поле.

Ключевые слова: прикладная лингвистика, деятельностный подход, аффективные единицы, семантические актанты, семантическое поле, полисемия, словосочетания.

V.P. PALIY. DISTINCTIVE FEATURES OF AFFECTIVE LEXIS MASTERING IN THE PROCESS OF THE FRENCH LANGUAGE LEARNING

The summary: This research relates to teaching lexical units of affection in class of French Foreign Language. Its aim is to determine the kinds of linguistic knowledge that may be used in the study of notional contexts in the classroom and how the lexicon may be taught. In the pursuit of this objective, we selected the Applied Linguistic Approach based on morphology, semantics and culture. This study has been completed with the lexical approach based on explanatory combinational lexicography and its research tools that may be applied in our notional approach of lexicon teaching.

Key words: applied linguistics, Applied Linguistic Approach, affect nouns, semantic actant, thematic fields, polysemy, collocation.

Одержано редакцією 17.04.2013 р.

УДК: 81' 243: 004 (07)

А.С. ДУБРОВА

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ НА ЕТАПІ ВВЕДЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ У СИСТЕМІ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Резюме. У статті описано сутність та мета застосування комп'ютерної техніки, зокрема звернено увагу на ефективність її застосування на етапі введення нового матеріалу. Також зроблено спробу дати теоретичне обґрунтування дидактичної доцільності системи інтенсивного навчання.

Ключові слова: комунікативне ядро, інтенсивне навчання, комп'ютерні технології, мовний матеріал.

Постановка проблеми. Як відомо, ефективність навчання безпосередньо залежить від ступеня наближення процесу передачі знань, формування умінь і навичок до реальних умов їх практичного застосування. Це загальновізане психологами та дидактами положення втілюється у навчанні іноземних мов у комунікативній спрямованості, згідно з якою іншомовна мовленнєва діяльність розглядається не тільки як мета, але і як засіб навчання.

Проте використання персонального комп'ютера (ПК) як тренажера не єдине, що обумовлює ефективність його використання при формуванні комунікативного ядра. ПК можна використовувати і як ефективний засіб активізації мнемічних можливостей шляхом сугестивного впливу на нервові структури мозку. Такий вплив може досягатися завдяки комп'ютерному моделюванню комунікативної ситуації як засобу формування комунікативного ядра у свідомості тих, кого навчають.

Аналіз досліджень і публікацій. У педагогічній та у філософських психологічних першоджерелах висвітлюються сучасні аспекти удосконалення системи навчання у вищих навчальних закладах. Значний внесок у формування нового підходу до дидактичного процесу знаходимо в наукових працях Ю.К. Бабанського, В.П. Беспалька, В.М. Галузинського та ін. Психологічні проблеми навчальної діяльності під час вивчення іноземних мов досліджуються в роботах П.Я. Гальперіна, В.О. Якутіна. Активно розробляються дидактичні підходи, що дозволяють посилювати комунікативну спрямованість навчання (П.І.Сердюков, А.Джон Д. Хігінс та ін.), впроваджуються ідеї інтенсивного навчання іноземних мов «Методом активізації резервних можливостей особистості» (Г.О. Китайгородська, С.Ю. Ніколаєва та ін.)

Мета представленої публікації: дослідити особливості застосування комп'ютерної техніки у системі інтенсивного навчання на етапі введення нового матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Використання технічних засобів навчання (ТЗН) є одним із шляхів підвищення інтенсифікації процесу навчально-пізнавальної діяльності за умов їх комплексного застосування. Традиційно в процесі навчання використовуються фонограми, відеограми та відеофонограми. Розроблені принципи використання звукозапису, особливості та переваги використання фонограм та відеограм; удосконалюються шляхи використання навчального телебачення тощо.

Розглянемо, яким способом в умовах комп'ютерного класу досягається активізуючий вплив на кожному з чотирьох етапів пред'явлення нового матеріалу.

Завдання першого пред'явлення, як відомо, введення студента у нову тему. Для цього насамперед пояснюється сама комунікативна ситуація: місце дії, динаміка подій, що відбуваються, характеристика учасників(персонажів) спілкування. Звукоряд такого змісту супроводжується відповідними зображеннями на екрані: транслюється (в динаміці або в статистиці) загальне зображення ситуації – учасники спілкування та обстановка, що їх оточує. Обставинні компоненти залишаються незмінними на всіх етапах введення матеріалу і складають фон, який не повинен переважувати загальне зображення, інтерферувати з його ключовими компонентами.

Активізуючий вплив машини завдяки аудіовізуальній опорі має велику перевагу над «живим варіантом» у тому, що за допомогою ПК вдається цілком уникнути можливих експромтів, неминучих відхилень від навіть особливо ретельно продуманого сценарію проведення заняття, і, нарешті, чітко регламентувати час пред'явлення матеріалу.

Друге пред'явлення розкриває мовний і мовленнєвий матеріал уроку. Його завдання – максимально забезпечити мимовільне запам'ятовування навчального матеріалу, що вводиться. Запам'ятовування повинно бути настільки ефективним, щоб новий комунікативно значущий матеріал засвоювався на рівні інтеріоризованих граматичних зв'язків, лексичних штампів і сполучних схем у вигляді фразових стереотипів, що могли б автоматично викликатися з пам'яті в умовах, подібних до тих, у яких вони І.О.Зимної, О.М. Леонтьєва, Н.Ф. Талізіної.

При використанні ПК це завдання уявляється досяжним. Машина пофразово пред'являє весь матеріал. Звучання супроводжується зоровою опорою: на екрані великим планом транслюється динамічне зображення учасників бесіди з чітко вираженою семантичною віднесеністю їхньої міміки і жестів до конкретних висловлювань.

Активізуючий вплив на запам'ятовування має також і технологія презентації засвоєного матеріалу, який студент повинен повторити за диктором. ПК дозволяє повною мірою реалізувати вимоги інтенсивного навчання до цього виду відпрацювання. До числа таких вимог насамперед відноситься презентація висловів з різноманітним емоційним забарвленням, різноманітним ритмом і темпом, римування деяких висловів, супровід їх ритмічними шумовими ефектами.

Ефективність використання ПК на цьому етапі – це можливість безпомилкової презентації матеріалу уроку з чіткою, щораз незмінно повторюваною віднесеністю окремої фрази до відповідного їй і тільки їй пара лінгвістичного відбитку, що сприяє її запам'ятовуванню і відтворенню.

Мета третього етапу пред'явлення – закріпити новий матеріал шляхом його впізнавання. Для досягнення цієї мети вирішуються такі завдання: дати настанову на готовність відшукати в пам'яті певну частину тексту(фрази); з'єднати звукову уяву із зоровою; дати чітке уявлення про текст уроку. Така презентація буде синтезом першого і другого пред'явлення, тобто синтезом ситуації і мовленнєвої дії в ситуації [2, 135].

Названі завдання можна вирішувати за допомогою ПК, використовуючи при цьому технологію, що прийнята в інтенсивному навчанні.

Мовний матеріал уроку подається пофразово в послідовності від рідної мови до іноземної. При цьому студентам пропонується спробувати подумки відтворити загалом або фрагментарно іноземною мовою фразу, що тільки що пролунала рідною мовою. Така можливість дається під час паузи, що триває не більше 2-4 секунд у залежності від обсягу висловлювання, що пролунало рідною мовою. Після паузи пропонується «еталонне» звучання фрази іноземною мовою і знову – пауза, що трохи триваліша від попередньої. Під час цієї паузи студенти повторюють про себе (внутрішнє мовлення) дикторський варіант іноземною мовою.

Після паузи на дисплеї на фоні статичного зображення комунікативної ситуації (демонструється ключовий відео фрагмент або ж декілька фрагментів у міру просування по тексту уроку) пропонується графічне зображення висловлювання, що супроводжується емоційно нейтральним звучанням. Третій етап – єдиний етап введення матеріалу, коли студенти мають можливість зорової опори на текст. Студент стежить очима за текстом і повторює за диктором. У такий спосіб попередньо скоригована звукова уява з'єднується у свідомості студента із зоровою уявою, тобто стимулюється його аналітична активність і в результаті він одержує чітке уявлення про текст усього уроку.

Четвертий, заключний етап в інтенсивному введенні нового матеріалу – музичний. Студенти одержують настанову на м'язове і фізичне розслаблення, на одночасне слухання музики і тексту уроку. На фоні спеціально підібраних класичних емоційно спокійних музичних творів звучить текст уроку. Текст читається без перекладу у природному темпі, виразно, але без зовнішньої експресії. Ясно, що ці, запозичені з сугестопедії, вимоги інтенсивної методики у звичайному навчальному закладі можуть бути виконані на високому фаховому рівні тільки в умовах комп'ютерного навчання. В результаті студенти одержують можливість цілісно сприйняти текст уроку (синтез) [1, 58-60], відчутти впевненість в успішному його засвоєнні і при цьому, завдяки музичному супроводу заключного етапу, отримати відчуття відпочинку.

Висновки. В умовах комп'ютерного введення нового матеріалу виявляється прийнятною і продуктивно реалізується модель, що використовується в інтенсивному навчанні іншомовного спілкування – рух від синтезу до аналізу і від аналізу до синтезу більш високого порядку. Цей факт свідчить про повну відповідність запропонованого комп'ютерного варіанта підсистеми введення матеріалу кінцевій меті загальної системи інтенсивного навчання, у рамках якої ця підсистема функціонує.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Подальшого дослідження вимагає питання визначальної ролі особистості викладача в організації і керуванні навчальним процесом, його завдання і функції. Також не менш важливим є питання про доцільність використання даної методичної системи у повсякденному використанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берман И.М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / И.М. Берман. – М.: Высшая школа, 1970. – 296 с.
2. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – М.: Изд-во Моск. Университета, 1986. – С. 52, 135.
3. Пассов Е.И. Основы методики обучения иностранным языкам / Е.И. Пассов. – М.: Русский язык, 1997. – 276 с.
4. Сержан Л.С. Становление речевой деятельности в интенсивном и традиционном обучении иностранным языкам / Л.С. Сержан // Активизация учебной деятельности: Сб. статей/Под ред. Г.А.Китайгородской. – М., 1982. – 175 с.

А.С. ДУБРОВА. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ТЕХНИКИ НА ЭТАПЕ ВВЕДЕНИЯ НОВОГО МАТЕРИАЛА В СИСТЕМЕ ИНТЕНСИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Резюме. В статье описаны сущность и цель использования компьютерной техники, в частности обращено внимание на эффективность его использования на этапе ввода нового материала. А также сделано попытку дать теоретическое обоснование дидактической целесообразности системы интенсивного обучения.

Ключевые слова: коммуникативное ядро, интенсивное обучение, компьютерные технологии, коммуникативный материал.

A.S. DUBROVA. USING OF COMPUTER TECHNOLOGIES ON THE STAGE OF NEW MATERIAL INTRODUCTION IN THE SYSTEM OF INTENSIVE FOREIGN LANGUAGES TRAINING

The summary. The article deals with the essence and objective of using computer technology on stage the introducing of new material. And also attempts to give a theoretical basis for the feasibility of intensive didactic training.

Key words: communicative core, intensive training, computer technologies, communicative material.

Одержано редакцією 25.04.2013 р.

ЗМІСТ

Безкоровайна О.В. Культурний контекст як умова реалізації самоствердження особистості в освітньому процесі.	3
Калініченко М.М. Формування жанру орієнтальної історії в американській літературі.	13
Андрощук А.В. Мова роману Нормана Раша «Парування» («Mating») як предмет зображення.	15
Мороз Л.В., Пашко І.О. «Звіти про вояж» Е.Гейсса, Френсіса Претті та Річарда Ферріса в контексті англійської ренесансної літератури мандрів.	20
Михальчук, Н.О. Івашкевич Е.Е. Скандинавське завоювання Британії та його наслідки для становлення субкультури та комунікативної поведінки англійців.	24
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Роль спогадів англійських мандрівників-дипломатів у формуванні уявлень англійців про Росію кінця XVII- поч. XVIII ст.	28
Вовчук Н.І., Мороз Л.М. Розвиток новели в епоху Відродження.	32
Вакулінська Л.М. Епістолярні особливості комунікативних мовних засобів німецькомовних біблійних текстів.	34
Данілова Н.Р. Сучасні підходи викладання іноземних мов на немовних спеціальностях вищих навчальних закладів.	36
Олесюк Л.В. Соціолінгвальні особливості нової фразеології англійської мови.	38
Кочубей О.С. Структура та зміст підготовки викладачів перекладу в мовному вищому навчальному закладі.	41
Мороз Л.В., Король О.Ю. Формування граматичної компетенції у студентів немовних вищих навчальних закладів.	45
Денисюк Л.В. Інноваційні підходи викладання англійської мови для студентів немовних факультетів на сучасному етапі.	47
Давнюк С. В., Козицька О.А. Лінгвістичні засади оволодіння елементами синтаксису під час навчання рідної мови.	50
Трофімчук В.М. Формування спеціалізованої комунікативної компетенції студентів-менеджерів у галузі говоріння.	53
Бойко Н.Г., Конопльова Ю.О. Роль мультимедійних технологій у формуванні комунікативної та міжкультурної компетенції учнів.	54
Ковалюк В.В. Англійський лінгвістичний компонент як елемент впливу на мовну ситуацію у сучасній Україні.	57
Палій В.П. Особливості засвоєння афективної лексики в процесі вивчення французької мови.	61
Дуброва А.С. Застосування комп'ютерної техніки на етапі введення нового матеріалу у системі інтенсивного навчання іноземних мов.	64
Яцюрик А.О. Лінгвістичні засади вивчення особистісних корелятивів креативності людини.	67
Сухомлин Т.С. Особливості перекладу фразеологізмів, що виражають психічний стан людини, з англійської на українську мову.	69
Мазурок О.М. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до виконання професійної діяльності.	72
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. Текстуальна очевидність і оповідна структура роману «Нічні охоронці» Алана Мура та Дейва Гіббонса.	76
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е. Кроскультурна комунікація: комунікативний підхід в процесі навчання вчителів англійської мови.	83
Бігунова С.А., Зубілевич М.І. Семантика символічних топонімів.	90
Дуброва А.С. Навчання особистісно-орієнтованого спілкування на основі тексту студентів немовних факультетів вищих навчальних закладів.	94
Моєсеєва О.С. Розвиток професійної культури майбутніх вчителів англійської мови.	95
Михайленко В.В. Переклад у міжкультурному навчанні: «Very» у центрі уваги.	99
Колінчак Н.Д. Ефективність користі роботи над проектом в аудиторії іноземної мови.	102
Верьовкіна О.Є., Ярута Н.П. Синтаксичні виразні засоби та стилістичні прийоми в оповіданнях Роалда Даля «Четвертий комод чіпендейла» та «Парі».	105
Відомості про авторів	108

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Бігунова С.А.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Горішна І.Г.

Здано до набору 25.04.2013 р. Підписано до друку 29.04.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення №144/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання
гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ,
2013. — 109 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2